

Verzetsman Jelle Bouma (94) uit Tersoal doorbreekt zwijgen:

‘Rol fan ferset by dea fan Wolsumer feehanler Hantsje Zijlstra leit nuanseerder’

De 94-jarige Jelle Bouma uit Tersoal had de oorlog ver wêggestopt. Hij was tijdens de Duitse bezetting actief in het verzet, maar zelfs zijn oudste zoon Hessel kreeg na de bevrijding nauwelijks antwoord op de vele vragen die hij had. „Heit woe der net mear oer prate.” Bouma: „No nee, wy moasten fierder.” Na het lezen van het artikel in het Sneeker Nieuwsblad van 6 mei over de moord op veehandelaar en slager Hantsje Zijlstra uit Vijfhuis vond Bouma dat hij niet meer kon zwijgen.

■ Leden van de knokploegen van Sneek en Wymbritseradeel gefotografeerd na de oorlog met helemaal rechts Gerard Reeskamp

TERSOAL ■ Met de woorden: „Jo prate mei in âld man, ik moat noch in ferhaal kwyt”, kondigt de Tersoalster zich aan door de telefoon. Op een mooie voorjaarsmiddag vertelt Bouma in zijn woonkamer aan het Sude-rom in het bijzijn van zijn oudste zoon Hessel over het verzet vanuit zijn boerderij aan de Leeuwarder Straatweg bij Scharnegoutum. Bouma zat tot over zijn oren in het verzet, net als zijn vader Hessel Bouma, die op de naastgelegen boerderij woonde.

Veehouder Bouma kende de veekoopman uit Vijfhuis, die hij geregeld tegenkwam op de veemarkten van Sneek en Leeuwarden. „In sterke keardel dêr't eltsenien respekt foar hie. It wie ek in maklike prater en foar de duvel net benaud”, herinnert Bouma zich. „En ik koe him ek fan Fiifhús, want dêr hie ik skarrelery hân mei in dochter fan Obe Posthumus. Ik wist wol wêr't Fiifhús lei.” Het buurtschap aan de Bolswardervaart zou nog een belangrijke plek krijgen in het leven van de Bouma's. „Yn 'e oarloch hat heit dêr noch by de famylje Posthumus. Obe libbe net mear, ûnderdûkt sitten. Dat wie neidat heit troch de Knokploeg út de finzenis fan Snits befrijt (nacht 11/12 februari 1945) wie.” Hessel Bouma was vijf dagen eerder bij een inval op zijn boerderij samen met zoon Durk en Tsjitze meegenomen door de Duitsers en gevangen gezet in Sneek.

Bouma kende echter ook als geen ander verzetsman Gerard A. Reeskamp, alias Harry, dr. Sirag of Rienstra, die na de oorlog gestraft werd met 2 jaar cel als zijnde het brein achter de aanslag op veehandelaar/slager Zijlstra met de dood als gevolg. Zijlstra zou onderduikers financieel te weinig ondersteunen. Reeskamp had voor de oorlog een apotheek in Bussum en behoorde tot de Nederlandse verzetsmensen van het eerste uur. Meteen na de capitulatie stapte hij in de illegaliteit. Hij schreef de eerste kettingsbrief tegen de Duitsers die gedrukt werd in een drukkerij in Bussum en landelijk werd verspreid.

Oranje Geuzen

Reeskamp was actief binnen de Oranje Geuzen, maar vanwege zijn verzetswerk in het Gooi werd de grond daar te heet onder zijn voeten. Hij kwam in

Friesland door S.M. van Haersma Buma, burgemeester van Wymbritseradeel bij bevriende politieagenten. Van Haersma Buma adviseerde Reeskamp om te helpen bij het opzetten van een onderduiknetwerk. Van Haersma Buma werd later vanwege zijn anti Duitse houding door de bezetter opgepakt. Hij overleed in het kamp Neuengamme. Met het verspreiden van illegaal drukwerk, gedrukt bij Doevendans in Sneek en Van der Wey in Hui-zum, zette Reeskamp zijn werk in het Noorden voort.

„Hy siet earst yn Toppenhuzen, mar kaam yn 1941 al by ús op 'e buorkerij”, vertelt Bouma. Bouma herinnert zich dat hij in de zomer, toen er geen hooi opgeslagen lag in de boerderij, meteen opdracht gaf om een schuilplaats te bouwen in de

„Hy siet earst yn Toppenhuzen, mar kaam yn 1941 al by ús op 'e buorkerij”, vertelt Bouma. Bouma herinnert zich dat hij in de zomer, toen er geen hooi opgeslagen lag in de boerderij, meteen opdracht gaf om een schuilplaats te bouwen in de boerderij. Dat was in een periode dat er nog weinig verzet was in Nederland. Pas na de meista-king van 1943 veranderde dat. Daarna was er ook meer behoefte aan schuilplaatsen.

Verder viel op dat Reeskamp welbespraakt was. Bouma: „Hy wie in gehaaide prater. Hy koe alles rjochtprate en dêr koest net in spjelde tusken krije. Hy wie ek wol in heerke en it wie apart dat er hiel goed Dúts prate koe. Fierders wie der nearne benaud foar.” Vanwege zijn geheime werk was Reeskamp niet altijd op de boerde-rij van Bouma. Hij verbleef soms op een kruisertje dat afgemeerd lag in het Sneekermeer, maar hield zich ook schuil bij anderen.

Gevangeniskraak

Reeskamp, hield het niet bij het drukken van illegale pam-fletten, en het opzetten van een onderduik netwerk, hij was ook betrokken bij veel grote verzetsdaden in de pro-vincie, zoals de grote gevange-niskraak in Leeuwarden op 8 december 1944 als hoofd van de dekkingsploeg en de twee bevrijdingsacties op het politie-bureau in Sneek. Verder waren overvallen op gemeentehuizen, arbeidsbureaus en distributie-kantoren om distributiebon-nen te bemachtigen, zoals in Joure, Mantgum, Rauwerd en Bolsward op zijn lijf geschre-ven. De bonnen en het geld waren nodig om het onderduik-werk te kunnen financieren door de Landelijke Onderduik-centrale (LO). Reeskamp was leider van de Knokploeg (KP) van Scharnegoutum, dit was de gewapende tak van de LO. Later werd hij districts operatieleider voor Zuidwest Friesland.

„En sa is it ek gien mei de oer-fal op it kantoor yn Wommels yn oktober 1942”, weet Bouma. Reeskamp deed die kraak sa-men met Leendert van der Groep. Reeskamp schrijft in zijn verslag van de oorlog dat bij Tresoar in Leeuwarden be-waard ligt: „Vanuit Scharne-goutum naar Wommels was het een half uur fietsen en wij reden om half één binnen. We hadden inlichtingen gekregen van de broer van Joustra, die op dat moment geen dienst had, maar wel gezorgd had dat er extra bonnen stonden. Om half een kwamen wij er in, een ambtenaar met een revolver bedreigende en de man deed het in zijn broek en gleed on-deruit van zijn stoel, er hing een lucht, verschrikkelijk. We hadden hem aan de stoel ge-bonden en toen de mensen om kwart over een kwamen von-den ze hem zo en tien minuten later was de gehele Wehrmacht van Leeuwarden gealarmeerd. Wij waren nog geen vijf binnen bij boer Bouma in Scharnegou-tum of de overvalwagen reed al over de Straatweg. Het was een geweldige panne. Die wagen ging naar Sneek en toen zijn alle bruggen opgedraaid. In Scharnegoutum waren de Duit-sers het spoor bijster geraakt. Leendert was daar naar Sneek afgeslagen en ik ging naar Bouma.”

Reactie op verhaal Hantsje Zijlstra

DOOR:

B.S. BAARDA, SNEEK

De heer Jelle Bouma uit Tersoal heeft de rol van Gerard Reeskamp bij de moord op veehandelaar Hantsje Zijlstra, in het artikel geprobeerd te nuanceren en er op gewezen dat hij ook grote verzetsdaden heeft verricht.

Dit neemt niet weg, dat het verzet een weerloze man en vader op weg naar huis heeft neergeschoten, met als gevolg, dat hij na een week in het ziekenhuis is overleden. Men wist dat Zijlstra veehandelaar was, en daarom handelsgeld bij zich droeg, Zijlstra weigerde zijn geld af te geven, en moest dit met de dood bekopen.

De heer Bouma merkt op dat het verzet geld nodig had, voor onderduikers etc.

Het was niet nodig om dit van burgers af te persen, zo was er het Nationale steunfonds (N S F) dat geld verzamelde voor het landelijk verzet.

Eind 1944 was er voor 50 miljoen gulden uit de kluizen van de Nederlandse bank gehaald, al dit geld ging naar het verzet met medewerking van de heer Walraven van Hal.

Ook zijn er postkantoren overvallen om aan geld te komen, er was geen reden voor als mensen weigerden een bijdrage aan het verzet te geven, deze onder druk

te zetten, of af te persen.

De heer Reeskamp heeft als leider van de knokploeg opdracht gegeven voor de roof van de heer Zijlstra, en was medeverantwoordelijk voor zijn dood.

De heer Reeskamp is verschillende keren op bezoek geweest bij Zijlstra die in het ziekenhuis te Sneek in coma lag om te informeren naar zijn toestand.

Vermomd als arts in een witte jas, kon hij zich met zijn kennis als apotheker bij het ziekenhuisbed van Zijlstra begeven.

Mevrouw Zijlstra week echter geen seconde van het bed van haar man en bleef waken tot aan zijn dood, zodat Reeskamp niets kon ondernemen.

Tiny de dochter van Zijlstra kreeg op haar 13e verjaardag de kist met haar vermoorde vader thuis bezorgd, met in zijn beurs het cadeautje dat hij voor haar had gekocht, tot op de dag van vandaag heeft zij hier verdriet van.

Voor een roofmoord krijgt men minimaal 20 jaar gevangenisstraf, omdat de heer Reeskamp ook verzetsdaden heeft verricht, heeft men de zaak met de mantel der liefde bedekt en hem na twee jaar gratie verleend op voorspraak van Prins Bernhard. Ik denk niet dat de heer Reeskamp onrecht is aangedaan door de dochter van Zijlstra

INGEZONDEN

Over ingezonden stukken kan niet worden gecorrespondeerd. Ze kunnen ook niet worden teruggezonden. Anonieme inzendingen worden niet in behandeling genomen. De redactie behoudt zich te allen tijde het recht voor de stukken in te korten en houdt zich niet verantwoordelijk voor de inhoud.

De dood van Hantsje Zijlstra

Het artikel in het Sneeker

Nieuwsblad van donderdag 6 mei jongstleden over de dood van veehandelaar Zijlstra uit Wolsum, na een gepleegde aanslag, heeft mij als zoon van de verzetstrijder Reeskamp geschokt. Ik vond het onzorgvuldig, onvolledig, onjuistheden bevattend en onnodig kwetsend.

Eerst maar enige onjuistheden: Mijn vader is nooit in Nederlands Indië geweest en in Wommels werden alleen distributie-

bonnen meegenomen voor onderduikers. Dus van terugroepen en in eigen zak steken kon geen sprake zijn. Mocht er al sprake zijn van in eigen zak steken van geld afkomstig van de aanslag bij Wommels, ook na diepgaand onderzoek door de F.I.O.D. (financiële opsporingsdienst) werd daarvoor geen enkel aanknopingspunt gevonden. Anders dan bij de familie Zijlstra wist mijn moeder na de financieel moeilijke oorlogsjaren, alleen door verhuur van een

deel van haar huis het gezin overeind te houden. Daarbij kwam nog dat zij gedurende een deel van die oorlogsperiode twee joodse kinderen in huis had. Zij kreeg daarvoor de Yad Vashem onderscheiding uit handen van de koningin. Of over roofmoord gesproken kan worden, is de vraag. Het betrof een uit de hand gelopen situatie. De opdracht om Zijlstra te doden was nooit gegeven. Dan hadden de beide KP-ers dat wel gedaan. Tijdens het proces pleegden ze

meineed, vertelde mijn vader mij later. Ze hadden nog wat te verrekenen, omdat zij tijdens het verzet zich tegen hun wil onder het gezag van mijn vader moesten stellen. Maar het was twee tegen één, hun woord tegen het woord van mijn vader.

Zorgvuldiger was het geweest na te gaan of de informatie van het tijdens de oorlogsperiode zo jonge meisje, de dochter van Zijlstra, wel juist was. Zouden de verzetsmensen die hun regio

wel kenden bij het verstrekken van informatie zo slecht op de hoogte over de handel van de heer Zijlstra geweest zijn? Ongetwijfeld vond de Knokploeg dat hij aan onderduikers en verzet meer kon bijdragen. Dit met de uiterst verdrietige afloop voor alle betrokkenen.

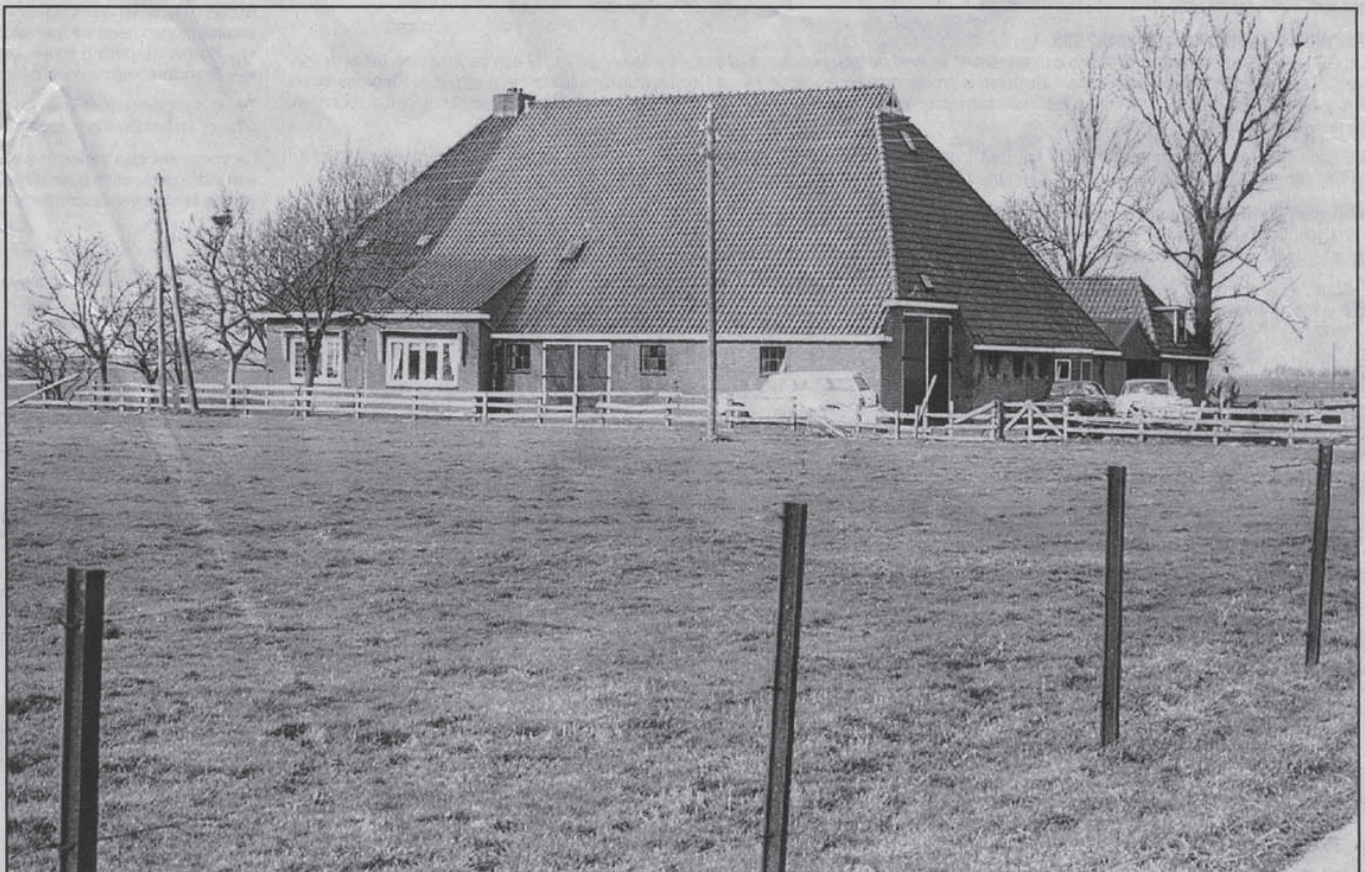
Kwetsend was het ook Wybinga te citeren, die hem de moed van een gangster toedichtte. Moedig was hij, maar een gangster zeker niet. Hij was een diepgelovig

man, die met zijn ploeg voor belangrijke acties hardop bad en de zegen van God vroeg. Zo was hij hoofd van de dekkingsploeg bij het bevrijden van enige tientallen gevangenen uit het Huis van Bewaring in Leeuwarden en één- mogelijk tweemaal betrokken bij de bevrijding van gevangenen uit het politiebureau in Sneek. Dr. Lou de Jong noemt hem niet voor niets, in correspondentie met de heer Wybinga, één van de eerste en belangrijkste verzetstrijders. De heer

Wybinga, zelf minder in het verzet uitvoerend actief, keek mogelijk ook wel erg kritisch naar het succesvolle optreden van mijn vader.

Het doet mij genoeg dat thans de heer Bouma opkomt tegen het onrecht dat mijn vader opnieuw aangedaan werd door de dochter van Zijlstra. Mijn vader redde vele tientallen mensen uit handen van de Duitsers. Ook de heer Bouma en zijn vader hoorden daarbij.

Zuidwolde, P. Reeskamp sr.

■ De boerderij van Jelle Bouma aan de Straatweg onder Scharnegoutum van waaruit onder meer de buit van de overval op het distributiekantoor in Wommels werd verdeeld

Foto familie Bouma

Reactie op verhaal Hantsje Zijlstra

DOOR:

B.S. BAARDA, SNEEK

De heer Jelle Bouma uit Tersoal heeft de rol van Gerard Reeskamp bij de moord op veehandelaar Hantsje Zijlstra, in het artikel geprobeerd te nuanceren en er op gewezen dat hij ook grote verzetsdaden heeft verricht.

Dit neemt niet weg, dat het verzet een weerloze man en vader op weg naar huis heeft neergeschoten, met als gevolg, dat hij na een week in het ziekenhuis is overleden. Men wist dat Zijlstra veehandelaar was, en daarom handelsgeld bij zich droeg, Zijlstra weigerde zijn geld af te geven, en moest dit met de dood bekopen.

De heer Bouma merkt op dat het verzet geld nodig had, voor onderduikers etc.

Het was niet nodig om dit van burgers af te persen, zo was er het Nationale steunfonds (N S F) dat geld verzamelde voor het landelijk verzet.

Eind 1944 was er voor 50 miljoen gulden uit de kluizen van de Nederlandse bank gehaald, al dit geld ging naar het verzet met medewerking van de heer Walraven van Hal.

Ook zijn er postkantoren overvallen om aan geld te komen, er was geen reden voor als mensen weigerden een bijdrage aan het verzet te geven, deze onder druk

te zetten, of af te persen.

De heer Reeskamp heeft als leider van de knokploeg opdracht gegeven voor de roof van de heer Zijlstra, en was medeverantwoordelijk voor zijn dood.

De heer Reeskamp is verschillende keren op bezoek geweest bij Zijlstra die in het ziekenhuis te Sneek in coma lag om te informeren naar zijn toestand.

Vermomd als arts in een witte jas, kon hij zich met zijn kennis als apotheker bij het ziekenhuisbed van Zijlstra begeven.

Mevrouw Zijlstra week echter geen seconde van het bed van haar man en bleef waken tot aan zijn dood, zodat Reeskamp niets kon ondernemen.

Tiny de dochter van Zijlstra kreeg op haar 13e verjaardag de kist met haar vermoorde vader thuis bezorgd, met in zijn beurs het cadeautje dat hij voor haar had gekocht, tot op de dag van vandaag heeft zij hier verdriet van.

Voor een roofmoord krijgt men minimaal 20 jaar gevangenisstraf, omdat de heer Reeskamp ook verzetsdaden heeft verricht, heeft men de zaak met de mantel der liefde bedekt en hem na twee jaar gratie verleend op voorspraak van Prins Bernhard. Ik denk niet dat de heer Reeskamp onrecht is aangedaan door de dochter van Zijlstra

INGEZONDEN

Over ingezonden stukken kan niet worden gecorrespondeerd. Ze kunnen ook niet worden teruggezonden. Anonieme inzendingen worden niet in behandeling genomen. De redactie behoudt zich te allen tijde het recht voor de stukken in te korten en houdt zich niet verantwoordelijk voor de inhoud.

De dood van Hantsje Zijlstra

Het artikel in het Sneeker

Nieuwsblad van donderdag 6 mei jongstleden over de dood van veehandelaar Zijlstra uit Wolsum, na een gepleegde aanslag, heeft mij als zoon van de verzetstrijder Reeskamp geschokt. Ik vond het onzorgvuldig, onvolledig, onjuistheden bevattend en onnodig kwetsend.

Eerst maar enige onjuistheden: Mijn vader is nooit in Nederlands Indië geweest en in Wommels werden alleen distributie-

bonnen meegenomen voor onderduikers. Dus van terugroepen en in eigen zak steken kon geen sprake zijn. Mocht er al sprake zijn van in eigen zak steken van geld afkomstig van de aanslag bij Wommels, ook na diepgaand onderzoek door de F.I.O.D. (financiële opsporingsdienst) werd daarvoor geen enkel aanknopingspunt gevonden. Anders dan bij de familie Zijlstra wist mijn moeder na de financieel moeilijke oorlogsjaren, alleen door verhuur van een

deel van haar huis het gezin overeind te houden. Daarbij kwam nog dat zij gedurende een deel van die oorlogsperiode twee joodse kinderen in huis had. Zij kreeg daarvoor de Yad Vashem-onderscheiding uit handen van de koningin. Of over roofmoord gesproken kan worden, is de vraag. Het betrof een uit de hand gelopen situatie. De opdracht om Zijlstra te doden was nooit gegeven. Dan hadden de beide KP-ers dat wel gedaan. Tijdens het proces pleegden ze

meeneed, vertelde mijn vader mij later. Ze hadden nog wat te verrekenen, omdat zij tijdens het verzet zich tegen hun wil onder het gezag van mijn vader moesten stellen. Maar het was twee tegen één, hun woord tegen het woord van mijn vader.

Zorgvuldiger was het geweest na te gaan of de informatie van het tijdens de oorlogsperiode zo jonge meisje, de dochter van Zijlstra, wel juist was. Zouden de verzetsmensen die hun regio

wel kenden bij het verstrekken van informatie zo slecht op de hoogte over de handel van de heer Zijlstra geweest zijn? Ongetwijfeld vond de Knokploeg dat hij aan onderduikers en verzet meer kon bijdragen. Dit met de uiterst verdrietige afloop voor alle betrokkenen.

Kwetsend was het ook Wybinga te citeren, die hem de moed van een gangster toedichtte. Moedig was hij, maar een gangster zeker niet. Hij was een diepgelovig

man, die met zijn ploeg voor belangrijke acties hardop bad en de zegen van God vroeg. Zo was hij hoofd van de dekkingsploeg bij het bevrijden van enige tientallen gevangenen uit het Huis van Bewaring in Leeuwarden en één-mogelijk tweemaal betrokken bij de bevrijding van gevangenen uit het politiebureau in Sneek. Dr. Lou de Jong noemt hem niet voor niets, in correspondentie met de heer Wybinga, één van de eerste en belangrijkste verzetstrijders. De heer

Wybinga, zelf minder in het verzet uitvoerend actief, keek mogelijk ook wel erg kritisch naar het succesvolle optreden van mijn vader.

Het doet mij genoegen dat thans de heer Bouma opkomt tegen het onrecht dat mijn vader opnieuw aangedaan werd door de dochter van Zijlstra. Mijn vader redde vele tientallen mensen uit handen van de Duitsers. Ook de heer Bouma en zijn vader hoorden daarbij.

Zuidwolde, P. Reeskamp sr.